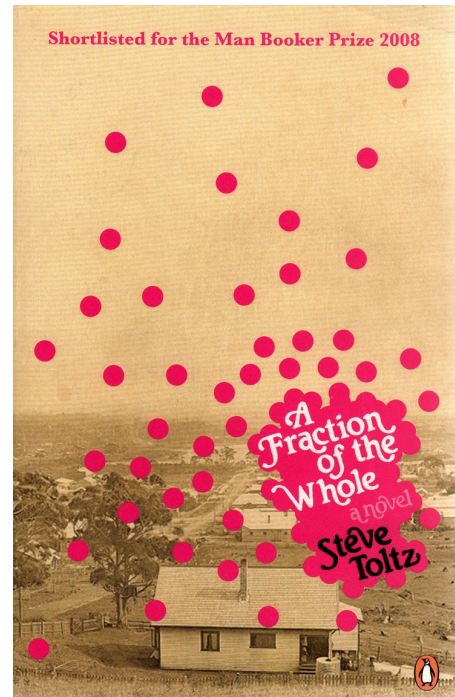

Steve Toltz

Een Fractie van het Geheel (2008)

door: Rob van Hilten – 6 juni 2009

Het literaire debuut van de Australiër Steve Toltz (1972) is als een dollemansrit in een gigantische rollercoaster. Het verhaal slingert de lezer in een moordend tempo van ongekende hoogten naar gapende dieptes en dreigt vaak it de bocht te vliegen. Maar net als een echte rollercoaster bereik je ongedeerd het einde, met de adrenaline pompend door je lichaam.

De verteller van het verhaal, Jasper Dean, is de zoon van Martin Dean en neef van de beruchte gangster Terry Dean. Het verhaal vertelt het trieste en (onbedoeld) tragikomische leven van zijn vader, die zijn gehele leven heeft gevochten om uit de schaduw te komen van zijn jongere criminele en mateloos populaire broertje Terry.

Verhaal binnen verhaal

Het verhaal begint met een enorme cliffhanger wanneer Jasper vertelt dat het lichaam van zijn vader nooit gevonden zal worden. Jasper vertelt het verhaal van zijn leven en dat van zijn vader vanuit de gevangenis. Waarom hij daar zit, wordt vooralsnog niet duidelijk. Jasper heeft zich voorgenomen het verhaal van zijn vader te vertellen en begint met een letterlijke weergave van een monoloog van zijn vader die ongeveer 200 bladzijden in beslag neemt. Aangezien Jaspers vader niet gelooft in het nut van scholen, geeft hij zijn zoon les in (zijn eigen) levenslessen. Uit deze monoloog wordt ook het leven van Jaspers vaders duidelijk.

Martin Dean is de zoon van een uit Parijs naar Australië gevluchte Poolse vrouw. In Australië ontmoet zij een man die werkt aan de bouw van een gevangenis in een klein dorpje. Zij vestigen zich in het dorp en krijgen een tweede kind, Terry. Terry overvleugelt al snel zijn oudere broer Martin en besluit bekend en rijk te worden door zich op het criminele pad te begeven. Hij wordt mateloos populair in heel Australië wanneer hij alle corrupte sporters en bookmakers systematisch om zeep helpt. Als hij wordt gearresteerd, wordt hij in de gevangenis gezet die zijn vader heeft helpen bouwen. Bij een van de bushfires die Australië ieder jaar teisteren, wordt het dorp en de gehele gevangenis met alle inzittenden verwoest. Martin is in een klap familieloos. Hij besluit naar Parijs te gaan en ontmoet daar Alice, met wie hij trouwt en een zoon krijgt, Jasper. Om aan geld te komen, verricht hij hand-en-spandiensten die hij krijgt toegespeeld van een mysterieuze Thai, Eddie. Tijdens een van deze klussen komen zij in conflict met een criminele bende, wat uiteindelijk leidt tot de (zelf)moord van Alice.

Labyrinth

Martin en Jasper keren terug naar Australië en leiden een bestaan aan de zelfkant van de maatschappij. Ook Eddie keert weer terug in hun leven en hij bezorgt Martin een aantal banen waardoor hij een redelijk bestaan kan opbouwen. Martin gaat gebukt onder aanvallen van depressiviteit en verkiest er steeds vaker voor om los te komen van de maatschappij. Hij koopt een huis ver van de bewoonde wereld waaromheen hij een labyrint laat bouwen zodat niemand bij hem kan komen. Via een vriendin komt Martin in contact met twee schatrijke zakenmannen die hem in staat stellen een aantal van zijn bizarre ideeën tot uitvoer te brengen. Zo heeft Martin een plan om via een soort piramidespel iedere Australiër miljonair te maken. Hij wordt gouverneur van een van de staten van Australië, maar wanneer zijn breed opgezette en uitgemeten piramidespel in elkaar valt, is hij genoodzaakt om Australië met Jasper, Eddie en de vriendin te verlaten en vlucht naar Thailand. Daar neemt het verhaal een even bizarre als ongelooflijke wending.

Doorzetten wordt beloond

Een fractie van het geheel is een roman die wel het nodige van de lezer vraagt. Toltz vertelt het verhaal met veel droge humor en weet de ontelbare verhaallijnen en personages op een ingenieuze manier met elkaar te verbinden. Je moet als lezer wel op je qui vive blijven, want anders kun je de draad heel snel verliezen.

Het bijzondere aan het verhaal is, dat het uit meerdere verhalen met meerdere vertellers bestaat. Jasper vertelt zijn verhaal, maar laat in zijn verhaal ook zijn vader weer zijn verhaal vertellen. De inhoud van diens notitieboekjes wordt letterlijk overgenomen. Hierdoor wisselt het vertelperspectief regelmatig, waardoor je als lezer op diverse manieren naar een gebeurtenis kunt kijken.

Een ijzersterk punt van deze lijvige roman (de Engelse versie beslaat meer dan 700 pagina's), is de droge en soms absurde humor. Zo ontsnapt Martin aan een zekere dood wanneer zijn beoogde moordenaar hem laat leven omdat ze van hetzelfde boek blijken te houden.

De gedachtecronkels en filosofieën van alle hoofdpersonen zijn soms onnavolgbaar maar soms ook enorm simpel en voordehandliggend. Zo lijkt het plan om van iedere Australiër een miljonair te maken helemaal niet zo onmogelijk als je in eerste instantie zou denken.

Het centrale thema in dit boek is voor mij de eeuwige strijd tegen een onontkoombaar lot en lotsverbondenheid. Jasper probeert uit alle macht anders te zijn dan zijn vader, om van hem los te komen. Martin vecht vergeefs tegen de altijd aanwezige beroemdheid van zijn broer. Als je niet voor het geluk geboren bent, zal het ook nooit wat met je worden.

Een fractie van het geheel is een prachtig, enerverend boek dat je binnen de kaders van één pagina van vertwijfeld lipbijten kunt laten overgaan in schaterlachen. Een prachtig boek voor warme zomeravonden of gure herfstavonden. Volhardendheid en uithoudingsvermogen zijn wel vereiste eigenschappen voor de lezer, maar die zal aan het eind van het boek worden beloond met het gevoel iets bijzonders te hebben gelezen.